

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Нишу, на седници одржаној 14. октобра 2015. године, након разматрања предлога Већа Департмана за педагогију, а сагласно одредбама члана 123. став 4., 128. и 32. [с2] Закона о високом образовању („Сл. гласник РС“, бр. 76/2005, 100/2007 – аутентично тумачење, 97/2008, 44/2010, 93/2012, 89/2013, 99/2014, 45/2015 – аутентично тумачење и 68/2015.), донело је **олуку** број: 299/1-6-2-01 О ОБРАЗОВАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ кандидата РАИЂЕЛА СТОШИЋА, магистра теолошких наука, под називом: *ПЕДАГОШКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ АВЕ ЈУСТИНА И НАША САВРЕМЕНОСТ*.

На основу систематске анализе докторске дисертације, Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Обим и структура докторске дисертације

Докторска дисертација *ПЕДАГОШКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ АВЕ ЈУСТИНА И НАША САВРЕМЕНОСТ* мр Раиђеља Стошића, написана је у складу са стандардима прописаним од стране Универзитета у Нишу. Текст докторске дисертације написан је ћириличним писмом на 355 страна текста.

Структура дисертације састоји се од 11 интегралних поглавља.

1. Увод (1-5. странице)
2. Живот и дело Аве Јустина Поповића (6-23. странице)
3. Проблемско-методолошка утемељеност проучавања теоријских основа педагошких концепција моралног васпитања у делу Аве Јустина и наше савремености (24-127. странице)
4. Ава Јустин Поповић о улози морала у развоју конзистентне личности (128-159.

- странице)
5. Теорије и фактори моралног развоја у делу Аве Јустина Поповића (160-239. странице)
 6. Морално васпитање и религија (240-257. странице)
 7. Вредности и моралне оријентације личности (258-290. странице)
 8. Тенденције у савременом васпитању по узору на дело Аве Јустина Поповића (291-315. странице)
 9. Закључци (316-326. странице)
 10. Литература (327-353. странице)
 11. Прилози (354-355. странице).

Свако поглавље састављено је од садржајно-логичких целина које у својој структуралности чине подпоглавља која својом садржајношћу расветљавају наведену целину.

У уводу је укратко изложена мотивација кандидата за проучавањем све израженијег несклада и несрезмера између информација и чињеница с једне стране, и ограничених моралних могућности човека с друге стране, што је подстакло кандидата да трага за *новим педагошким концепцијам у делу Аве Јустина Поповића*. Такав приступ може надоместити недостатке традиционалне концепције, концепције пасивности човека и његове моралне акције. Дакле, теза *Педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наша савременост* има за циљ да посебно нагласи оне важне аспекте моралног васпитања које су биле запостављене: развој моралних снага и способности (посебно развој критичког мишљења, креативности и стваралаштва) и оспособљавање човека за морално самоваспитање и морални саморазвој.

Структура дисертације детерминисана је основним питањима: анализом суштине морала и моралног васпитања, духовним механизмима, задацима моралног васпитања, разрадом садржаја и фактора, улогом активности и стваралаштва појединца, развијањем моралних способности и начала, неговање религиозно моралног живота, теоријским основама и концепцијама динамизма моралног васпитања, оспособљавањем појединца за самоваспитање, и другим питањима у призми Јустинових истраживачких дела. Следи интегрално представљање наведених поглавља.

У *Првом* поглављу се разматра приступ моралу и моралном васпитању; *Друго* поглавље посвећено је педагошким аспектима моралног васпитања (циљ, задаци и метод моралног васпитања); у *Трећем* поглављу указујемо на концепције моралног васпитања и њихов домет у делу Аве Јустина Поповића (романтичарска концепција, концепција трансмисије културе, прогресивистичка концепција, концепција дискурса, супсидијарно морално васпитање); након тога *Четврто* поглавље посвећено је улози морала у развоју конзистентне личности, са посебним нагласком на облицима стваралачког и истраживачког учења и мишљења појединца. Духовни механизми љубави, радозналост и мотиви чине компоненте целовито развијене личности; док се у *Петом* поглављу разматрају теорије моралног развоја у функцији дела Аве Јустина (Фројдова теорија, Пијажеова теорија, Колбергова теорија, Хофманова теорија); *Шесто* поглавље посвећено је факторима моралног развоја личности; поглавље које затим следи *Седмо* посвећено је продубљивању и богаћењу круга религиозно-моралних својстава; *Осмо* поглавље посвећено је моделу вредносних оријентација личности и обухвата систем моралних вредности и начела моралног васпитања.

Имајући у виду чињеницу да је комуникација значајан фактор у васпитно-образованом процесу и развоју личности појединаца, те да њена улога сваким даном постаје комплекснија и продира у суштину самог морала и моралног васпитања – овај проблем постављен је у *Деветом* поглављу.

Завршни део дисертације представљају закључна разматрања и педагошке импликације, у оквиру које кандидат коментарише налазе из угла одабраног теоријског оквира, досадашње емпиријске евиденције и на основу сопствених промишљања.

На крају тезе наведен је попис 360 библиографских јединица коришћених у теоријско-методолошком квалитативном приступу теми *Педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наша савременост*. Коришћена је релевантна педагошка и друга интердисциплинарна адекватно доступна литература домаћих и страних аутора, која је у мери навођена, анализирана, интерпретирана. Осим главног извора *сабрана дела Аве Јустина Поповића* коришћени су часописи и публикације што је допринело да садржај дисертације буде осавремењен новим научним сазнањима из ове области.

Овај рад је уједно и позив нашој целокупној педагошкој јавности да сагледа дубине и лепоте сопствених педагошких мислилаца, јер наша садашња педагошка мисао углавном се посвећује проучавању и преузимању страних педагошких образаца.

На адекватан начин представљена је тема рада и указано је на приступ који је одабран у проучавању проблема којима се бави дисертација.

2. Теоријска и методолошка утемељеност докторске дисертације

Тематика докторске дисертације *ПЕДАГОШКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ АВЕ ЈУСТИНА И НАША САВРЕМЕНОСТ* мр Ранђела Стошића је релевантна, актуелна и недовољно истражена. И поред бројних истраживања о моралу и моралном васпитању, данашња научна мисао занемарује педагошки рад Аве Јустина Поповића. Савремени научници својим теоријским приступом наглашавају рад Јустинов на догматско и теолошком пољу, а притом занемарују његов највећи и најважнији допринос моралном васпитању.

Зашто Педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наша савременост? Чини се да су ове две важне, узајамно повезане димензије човековог постојања (бића), морал и васпитање, данас пред изазовима као ретко када у историјском току наше цивилизације: морал је, не само у свакидашњој народној свести, него често и од стране интелектуалаца, појмљен као мисао одвојена од васпитања. С друге стране, васпитање је данас схваћено не као стална и потребна вредност, већ као предмет слободног тржишта у коме непрестано владају закони понуде и потражње. Због тога проучавање педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића има научни значај, јер сам Јустин, као један од најзанимљивих и најсложенијих интелектуалаца прошлог века, истиче преиспитивање равнотеже морала и васпитања.

Теоријски приступ овом проблему захтевао је комплексну разраду посебног методолошког приступа. Кандидат приступа из другачијег угла јер сматра да је насушна потреба обраћање пажње на дело Аве Јустина као свеколике педагошке мудрости, из разлога, јер сама Јустинова педагогија није затворена религијска педагогија, већ

педагогија истине и морала. Предмет овог теоријско-квалитативног истраживања дефинисан је као *студиозније испитивање схватања педагошких концепција моралног васпитања насталог у оквиру дела Аве Јустина Поповића и његове актуелности у савременој педагогији.*

Сврху проучавања рада *Педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наша савременост* кандидат налази између *експлоративног, дескриптивног и експланаторног* проучавања и има карактер научне истине, научног сазнања. Експлоративно проучавање омогућило је упознавање са проблемом и одговор на питање – *Да ли постоје и шта су педагошке концепције моралног васпитања Аве Јустина Поповића?* Дескриптивно проучавање омогућило је опис проблема, појава и карактеристика моралног васпитања у схватањима Аве Јустина Поповића и одговор на питање – *Чиме је одређена компарација традиционалних педагошких концепција, мисли и идеја моралног васпитања и савременог учења Аве Јустина Поповића?* Експланаторно проучавање олакшава нашу намеру да објаснимо – *Зашто педагошке концепције моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наша савременост?*

Кандидатовом конструктивном и критичком анализом мисли Аве Јустина Поповића о моралном васпитању *целовитије* су сагледани савремени проблеми васпитања и пружена је основа на којој се могу изградити решења поменутих проблема.

Истраживање је било организовано са циљем да се *да се путем анализе и компарације педагошких концепција у делу Аве Јустина, одреде полазне основе и ставови о моралном и религијском васпитању код којих постоји висок ниво слагања, препознају заједничке тачке, као и тачке мимолажења, те да се издвоје оне на које се савремена педагошка теорија може ослонити, као и то да се укаже на ограниченост и превазиђеност одређених ставова, односно, анализа дела Аве Јустина Поповића и евентуално смештање у шири контекст савремене цркве, савременог васпитања и образовања и, уопште, савремености.*

Кандидат је пошао до претпоставке да темељним и исцрпним аналитичким приступом педагошким концепцијама моралног васпитања у делима Аве Јустина Поповића био би дат солидан допринос педагошкој мисли и већем броју педагошких научних дисциплина:

породичној педагозији (породица је први, оформљујући и утемељујући принцип морала, у породици почиње и завршава се живот, на животу породице почива живот свих људи, односно целокупно друштво) *школској педагозији* (побољшање живота, организован и плански систематизовани морални рад), *методици моралног васпитања* (неопходна и адекватна стимулација и морална активност појединца методама уверавања, навикавања, подстицања и спречавања), *педагозији вредности* (буђење моралних вредносних интересовања), *педагозији развоја* (развијање моралне личности, обликовање истог са свим његовим личним обележјима), *концепцијама васпитања* (креирање нових идеја на основу дела Аве Јустина Поповића које доводе у питање ставове ранијег појимања васпитања као пасивног педагошког процеса), *црквеној педагозији и моралу* (сједињење педагогије морала и вере – цркве у јединствен процес различитим активностима васпитног рада), *постмодерној педагозији* (унапређивање социјализације, комуникације, морано-дијалогског постојања).

Поред теоријског значаја, дисертација има и *практични значај*. Практични значај тезе огледа се у доприносу унапређивања универзално примењивих моралних способности које представљају инструмент за стицање васпитно-образоване праксе. Проучавање педагошких концепција моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића и наше савремености резултирао је индикаторима, на основу којих ће се моћи осмишљавати, планирати и реализовати морално биће човека. Посебна вредност овог рада огледа се у значајном развоју морала који је прожет логичким ставом и односом, морала коју личност усваја, идентификује га и спремна је да поступа у складу са тим уверењима. Дакле, морал и морално васпитање представљају основу за развој моралних способности и подстицаја самосталности у процесу васпитних промена.

Основни методолошки приступ изабраном проблему је херменеутички. Овакав приступ сматра се адекватним у проучавању феномена васпитања јер омогућава да се изабрани проблеми анализирају у оквиру друштвено-историјског контекста у којем су настали, да се боље разумеју и адекватније интерпретирају. Метода теоријске анализе и синтезе коришћена је за проучавање основних теоријских питања педагошких концепција у моралном васпитању. Компаративна метода коришћена је на два нивоа. Како су анализирана схватања о моралном и духовном васпитању настала у различитим

педагошким концепцијама, истовремено су међусобно упоређивана да би се одредио степен слагања и мимоилажења међу њима. Компарација различитих ставова насталих у одређеном временском периоду помогла је кандидату у уопштавању и долажењу до значајних закључака о стању педагошке теорије у одређеном периоду. Одабрани научни (примарни и секундарни) извори у овом раду омогућили су кандидату да утврди већи број квалитативних чињеница за извођење закључних разматрања и педагошких импликација. Све наведено говори о методолошкој утемељености дисертације.

3. Анализа основних резултата истраживања

Анализа резултата организована је кроз више корака у складу са специфичним задацима истраживања. Имајући намеру да поставке кандидат доведе у везу са мислима и идејама Аве Јустина Поповића о моралном васпитању, анализом педагошких концепција моралног васпитања, романтичарске концепције, концепције трансмисије културе, прогресивистичке концепције, концепције дискурса и "супсидијарног" моралног васпитања, утврђено је да се васпитању моралне личности може приступити на више начина у зависности од његовог циља. Постоје две струје (стране) у педагошком промишљењу моралног васпитања. Разлике међу њима генеришу и различите стратегије о утврђивању циља моралног васпитања.

Романтичарском концепцијом Ава Јустин Поповић тумачи процес васпитања не као преношења одређених знања и вештина – не узимајући у обзир значење тих знања за васпитаника као ни његова осећања, већ приступа васпитању као у оквиру којег се нагласак ставља на развој васпитаника, његовим способностима мишљења, емоцијама и осећањима. Посебно је значајан нагласак о важности *слободе* васпитаника која, према Ави Јустину Поповићу, чини извор васпитног процеса и индивидуалног изражавања васпитаника.

Концепција *трансмисије културе* објашњава процес моралног васпитања као пасивног савлађивања чињеница и информација, слепог дисциплиновања људског ума. Морално васпитање, према овој концепцији, заснива се на *мудрости прошлости*, на коришћењу

традиционалних метода рада. Критички приступајући концепцији *трансмисије културе*, Ава Јустин Поповић закључује да је морал особена људска карактеристика човека, те да васпитање треба да се усмери на развој моралне рационалности. Васпитање није имитација за живот, већ припрема за њега. Основни циљ васпитања, је према Ави Јустину Поповићу, развијање људског морала, култивисање и увежбавање морала, побољшање човека као човека.

Прогресивистичком концепцијом Ава Јустин Поповић указује на васпитање као процес у коме искуство постаје главни извор и критеријум моралног сазнања. Успостављање моралних вредности бива на исти начин на који васпитаник успоставља истинитост властитог моралног мишљења. Васпитни процес резултира разумевањем а не пуким усвајањем знања. Разумети закључује Ава Јустин Поповић, значи спознати идеје или чињенице у општој структури знања.

Посебно је значајно учење Аве Јустина Поповића о *доживотном васпитању* које омогућује успостављање васпитног континуитета и сталну интеракцију морала са друштвено-економским и политичко-културном реалношћу. Доживотно васпитање побољшава квалитет живота, обезбеђује моралне могућности и социјалну укљученост.

Педагошком *концепцијом дискурса* Ава Јустин Поповић закључује да стварање *педагошке климе* представља процес искоришћавања и развијања свих снага и способности које омогућују да се васпитање што потпуније и свестраније стави у службу моралног узрастања личности. Морално васпитање је *учење кроз чињење – решавање проблема*. Решавање проблема, није само облик и функција мишљења, него исто тако и облик функција учења. Решавајући проблеме закључује Ава Јустин Поповић, васпитаник на врло активан начин усваја знање, формира вештине и навике, овладава културом морала, дакле, развија *сопство (идентитет)*.

Према концепцији *супсидијарног моралног васпитања*, морално васпитање подстиче, инспирише и изграђује код васпитаника смисао за моралну одговорност и истрајност, развија моралну перцепцију проширену личним искуством. Концепцијом супсидијарног моралног васпитања Ава Јустин Поповић утемељује васпитне поступке у којима се формира карактер моралне личности. Морално васпитање степеном индивидуалности и

аутодетерминацијом утиче на изграђивање особине карактера личности, који се, према Ави Јустину Поповићу, сврставају на: *прихватљив, користољубив, акумулациони, таласаст и продуктивни*. Проучавањем педагошких концепција кандидат ставља акценат на повезаност и могуће релације које постоје између њих. Савремена педагогија морала има потребу за новим концепцијама у којим фигурира живо морално васпитање, снажење и превласт моралних доживљаја, моралних ставова и акција.

У савременом друштву, условима мултикултурности и секуларизације, теорије моралног развоја омогућују критички приступ у поступку моралног васпитања и моралног формирања личности. Ава Јустин Поповић на најбољи и најјутентични начин у својим делима излаже један *идеалтички модел* породичног и школског моралног васпитања.

У делима Аве Јустина Поповића су антиципирани бројни аспекти савремене педагошке мисли: *потреба за одмереном употребом педагошких средстава (наставног плана и програма), потреба за акомодацијом васпитача и васпитаника*. Дакле, поштовање васпитаника, ангажовање васпитаника у васпитно-образованом процесу према Ави Јустину Поповићу представља основни део васпитног система, битан педагошки *субстрат* правих педагошких односа који препознаје традиционални, црни, ирационални педагошки однос и најпотпуније изражава активирање аутентичног субјективитета васпитаника.

У његовој морално-педагошкој философији као стални контекст, чак и оних најпрактичнијих аспеката његове морално-педагошке мисли, увек је присутан прототипски педагошки однос Бога и човека, који Ава Јустин Поповић схвата као однос васпитача – васпитаника.

Ава Јустин Поповић у свом учењу никада не одваја морал од еклисиологије, већ инсистира на светотајинском контексту моралног васпитања. Религијско васпитање је благодатно увођење морала у човека и његов живот, чиме се мења његов начин постојања (модус егзистенције) и човек од билошке јединке постаје морални ипостас. За Аву Јустина Поповића сав садржај, смисао и циљ религијског васпитања јесте делатна и практична припрема за улазак у оживљајућу и спасоносну *непојмиву симфонију религије и морала*.

Моралне вредности *предузимљивост, емпатија, слобода, расуђивање, истина, рад, знање, хуманост и морални језик* и морална начела *сврхисходности, активности, позитивне оријентације, социјализације, јединствености, примерености и доследности* према Ави Јустину Поповићу представљају истинску моралну философију, зато што показују пут и начин делатног остварења моралне *онтологије личности*. У делима Аве Јустина Поповића постоји мисао да оспоравање и нарушавање моралних вредности и начела представља угрожавање личности као мислећег, свесног и морално стваралачког бића.

Морално васпитање могуће је креирати, према Ави Јустину Поповићу, комуникативном интеракцијом, комуникативном педагогијом. Посебан нагласак Ава Јустин Поповић ставља на превазилажење васпитне манипулације и стварање идеалне комуникативне заједнице, *заједнице равноправног дискурса*.

Педагошка комуникација у којој личност ступа као самостални или релативно самостални актер, закључује Ава Јустин Поповић, доводи до активирања низа интерперсоналних механизма, из којих резултира доживљавање моралне ситуације и изразито саображавање моралног понашања тако виђеној ситуацији.

Проучавањем нових тенденција Аве Јустина Поповића кандидат је констатовао да педагошка наука, посебно данас, у време урушеног система вредности има потребу да свој васпитни рад усмери на формирање моралне личности која ће бити у стању да се тачно морално информише, да ствара и моралне појаве посматра са различитих становништа, да документује своје моралне ставове и мишљења, да се супротстави свему што је морално неодређено, схвати свој положај и донесе одлуке које имају стваралачки морални карактер.

У прилогу су неке од педагошких импликација које је кандидат издвојио у свом раду:

- Морално васпитање представља процес проширивања људских искустава, а **хуманизам** се у том процесу јавља као средство које пружа васпитанику нова искуства и помаже му да открије нове облике друштвеног живота, развијајући у исто време све његове моралне и социјалне способности. Нужност и потреба за добродетељство, радошћу, задовољство и прихватање намеће се због брзих и

честих промена у којој данас млада генерација живи, и коју је потребно усмерити на прави пут, пут ка хуманом друштву.

- **Морална одговорност** не може се остварити пасивним преношењем друштвених правила и дужности, већ је неопходно обезбедити енергични развој критичке и самокритичке одговорности васпитаника. То је посебно неопходно, јер у времену новог духа и сазнања, морална одговорност ставара живот у коме сваки члан заједнице осећа сигурност и вредновање живота.
- Развијање радно-акционе компетентности могуће је искључиво креирањем радне активности која ће васпитанике ставити у ситуацији да буду активни конструктори знања, а не пасивним васпитним објашњењем и уверавањем. **Радно-акциона компетентност**, то је пут, који помаже васпитанику да нађе варијанту за одговор на питања која стоје пред њим читавог живота – *Ко сам ја?; Какав је свет у коме живимо?; Какав је смисао живота?; Како и чиме ја могу да допринесем да овај свет буде боље место за живот?* С обзиром на нагле промене условљене научно-технолошком револуцијом, радно-акциона компетентност даје снагу васпитанику да превазиђе препреке, као и спољне и унутрашње конфликте.
- **Достојанство** – *habitus*, као морална активност није идејни процес који се одвија изоловано и независно од васпитаника, оно просто мора бити језик осећања, где васпитаник развија способност самоодређења и критичког вредновања. Нема сумње да данас, у време наглих и бурних друштвених промена, достојанство – *habitus* нуди оптималне могућности, како за целисходније решавање друштвених проблема, тако и за формирање целокупне структуре моралне личности.
- **Морална кооперативност** не може се остварити подстицајем такмичарског духа, индивидуалности и компетитивности, већ је потребно створити ситуације у којима васпитаници имају прилику за развој просоцијалног понашања, као и механизма који се налазе у основи просоцијалне оријентације (способност стављање на туђе место, свест о последицама свог понашања по друге, самопоштовање итд). Корените и брзе промене у погледу општих друштвених односа, у области друштвених наука, као императив времена доносе нове

стандарде који одређују друштвене односе. Све то указује да васпитање има један од важнијих задатака, ако не и најважнији, оспособљавати васпитанике за успостављање, развијање и одржавање позитивних социјалних односа.

4. Закључак и предлог

На основу прегледа и анализе докторске дисертације мр Ранђела Стошића, комисија је сагласна у мишљењу да је одабрана тема актуелна и научно релевантна, адекватно теоријски утемељена и теоријско-методолошки коректно постављена, конструктивно-критички анализирана. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме и садржи пажљиво одабрана синтетизовано кључна интердисциплинарно утемељена педагошка сазнања о концепцијама моралног васпитања у делу Аве Јустина Поповића.

Приказ и тумачење резултата се одликује систематичним, аналитичким и критичким приступом, захваљујући коме је кандидат јасно изложио и квалитативно представио и протумачио налазе. Интерпретација резултата теоријско-квалитативног истраживања је изведена у складу са научним стандардима и добро је инкорпорирана у садржајно-тематске целине структуриране у адекватна истраживачка поглавља. Проблем истраживања је вишеструко значајан за разумевање процеса васпитања, посебно у Моралном васпитању. Поред теоријског, проблем има и практичан значај и, имајући то у виду, кандидат наводи импликације добијених налаза у односу на потребу пружања подршке унапређивању вредносних оријентација и моралном васпитању, са акцентом на данашњи друштвени и морални систем који јесте са једне стране, и треба да буде са друге стране, у колизији са савременошћу.

У закључку, Комисија сматра да докторска дисертација под називом *ПЕДАГОШКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА У ДЕЛУ АВЕ ЈУСТИНА И НАША САВРЕМЕНОСТ* мр Ранђела Стошића садржи све потребне елементе, задовољава постављене критеријуме за израду дисертације и представља оригиналан и значајан допринос науци.

На основу прегледа и оцене рукописа докторске дисертације која осликава комплексно и изазовно истраживање, дајемо позитиван извештај о оцени докторске дисертације и предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу да се мр Ранђелу Стошићу одобри усмена одбрана докторске дисертације.

У Нишу

10.12.2015.

Чланови Комисије:

Др Бисера Јевтић, ванр. проф.

Филозофског факултета у Нишу (ментор)

Др Бране Микановић, ванр. проф.

Филозофског факултета у Бања Луци (члан)

Др Драгиша Бојовић, ред. проф.

Филозофског факултета у Нишу (члан)

Др Бранко Гргић, ванр. проф.

Филозофског факултета у Нишу (члан)